

Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid (1968-...)

Op 10 juli 1968 werd de Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid (CSC) opgericht, als eerste geslaagde overkoepeling van alle door de Belgische Socialistische Partij (BSP) erkende opvoedende, culturele en vormingsorganisaties. Dit werd mogelijk door een fusie van de Centrale voor Arbeidersopvoeding (CAO) en van de Centrale der Socialistische Cultuurwerken, voorheen Congres van Vlaamse Socialistische Cultuurwerken (CVSC), dat eveneens als koepel van een aantal culturele organisaties was opgericht werd in 1956. De CAO was reeds in 1911 gecreëerd met als doelen de politieke en culturele opvoeding van de arbeiders en de scholing van de militanten.

Voorgaande pogingen van de CAO om alle opvoedende, culturele en vrijetijdsverenigingen van de socialistische beweging onder haar vleugels te verenigen waren steeds mislukt. Pas het veranderende maatschappelijke klimaat in de jaren '60 maakte een dergelijke overkoepeling mogelijk. Met de uitbouw van de verzorgingsstaat krijgt de overheid ook oog voor sociaal-cultureel werk. Vooral de CVP wakkert de belangstelling aan voor de wettelijke organisatie en subsidiëring van culturele en vrijetijdsverenigingen. In diezelfde periode wordt in Vlaanderen ook strijd gevoerd voor culturele autonomie. Op internationaal vlak doet het begrip 'permanente vorming' zijn intrede na de Unesco-wereldconferentie in Montreal.

De socialistische beweging volgt de algemene tendens en geeft de vrijetijdsbesteding en de culturele sector eindelijk de nodige aandacht. Op het BSP-congres in 1966 gewijd aan "een politiek voor de jeugd, de vrijetijdsbesteding en de permanente opvoeding" schaarde men zich volmondig achter de visie dat de culturele ontplooiing van de mens noodzakelijk was en dat daarvoor de democratisering van de cultuur een prioriteit vormde. Een bijzondere commissie moest daarvoor binnen de zes maanden de CAO hervormen. Om die hervorming te bespoedigen veranderde CVSC haar naam in Centrale der Socialistische Cultuurwerken en nam ze het statuut van een vzw aan, als koepelorganisatie van alle culturele verenigingen. Tot deze Centrale samen met de CAO werd ontbonden in 1968 om de Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid op te richten.

De CSC kreeg bij haar oprichting drie opdrachten mee: de organisatie van lokaal werk, de coördinatie en de organisatie van het cultureel werk binnen de socialistische beweging, en beleidsvoorbereidend werk naar de overheid toe. In 1974 werd de CSC echter gesplitst in CSC-Vormingswerk, dat de eerste opdracht op zich nam, en de CSC-koepel, die kortweg CSC blijft heten en de tweede en derde opdracht op zich nam. CSC-Vormingswerk werd een afzonderlijke vereniging die aangesloten was bij de CSC-koepel.

De opsplitsing was noodzakelijk omdat de vier Vlaamse koepelorganisaties van culturele verenigingen (naast de CSC ook het Centrum voor Sociaal-Cultureel Werk, het Centrum voor Liberaal Sociaal-Cultureel Beleid en het Centrum voor Arbeidersvorming en Cultuur) vanaf 1974 erkend werden door de overheid en dankzij het decreet op de koepelorganisaties van 1976 ook subsidies konden krijgen. Om zowel de subsidies voor koepelorganisaties te kunnen krijgen als de reeds bestaande subsidies voor vormingswerk te behouden moest de CSC zijn werking in twee aparte organisaties onderbrengen.

De CSC-koepel zou vele studiedagen en debatten organiseren, en op haar tweejaarlijkse congressen werden vele resoluties aangenomen en eisen naar het cultureel beleid toe geformuleerd. In de beginjaren zouden de wet op de openbare bibliotheken, de volwaardige socialistische vertegenwoordiging in allerlei culturele organen en het cultuurpact veel aandacht naar zich toetrekken. De hervorming van de Belgische Radio en Televisie (BRT) bleef decennia lang een constante. Later kwam daar onder meer de eis tot betaald educatief verlof en protest tegen de sponsoring en het profijtbeginsel in de culturele sector bij. Na 1989 werden geen congressen meer gehouden, maar enkel nog studiedagen en debatten georganiseerd (Magits 1970-65 ; Janssens 1986-61 ; Verschaeve 1987-63 ; De Moor 1998-62).

In 2000 stopte de CSC-koepel haar werking als koepelorganisatie, daar het nieuwe beleid van minister van Cultuur Bert Anciaux komaf wou maken met de verzuilde cultuurkoepels en het decreet op de koepelorganisaties ophief. De CSC bleef wel een administratieve werking behouden en verleende occasioneel nog diensten aan organisaties die voorheen aangesloten waren.

Profielschets

De Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid (CSC) was en is een socialistische organisatie, opgericht door de Belgische Socialistische Partij (BSP). Haar doelstelling werd als volgt omschreven in haar statuten (1968): "De vereniging heeft tot doel de socialistische beweging in haar geheel te dienen en de culturele ontplooiing van de mens na te streven. Op nationaal, regionaal en plaatselijk vlak zal zij de permanente opvoeding en de volksoontwikkeling, alsmede

het oordeelkundig gebruik van de vrijetijdsbesteding en van de massamedia bevorderen. (...) Zij bestudeert de problemen die eigen zijn aan de cultuur en de vrijetijdsbesteding en zoekt er de passende oplossingen voor. De vereniging harmoniseert, ordent en stimuleert de activiteiten van de aangesloten organisaties en instellingen, en vertegenwoordigt ze bij officiële en private instanties." (Verschaeve 1987-63: 224)

De CSC kreeg dus bij haar oprichting drie opdrachten mee: de organisatie van lokaal werk, de coördinatie en de organisatie van het cultureel werk binnen de socialistische beweging, en beleidsvoorbereidend werk naar de overheid toe. In 1974 verdween echter de organisatie van lokaal werk uit haar takenpakket toen dat overgenomen werd door de nieuwe CSC-Vormingswerk (EVI 1982-67: 18-19 ; De Moor 1998-62: 69-71).

De CSC was van bij het begin een vurig pleitbezorger voor de democratisering van de cultuur en de culturele ontplooiing van de mens. In de praktijk vertaalde zich dat nogal eens in pleidooien voor een socialistische vertegenwoordiging in alle culturele organen. Ook de totstandkoming van een neutraal netwerk van openbare bibliotheken vormde een strijdpunt. Daarnaast schaarde de vereniging zich ook achter ideeën zoals permanente vorming en levenslang leren, wat zich onder meer uitte in pleidooien voor betaald educatief verlof (Janssens 1986-61: 30-35 ; De Moor 1998-62: 76-99, 123-125).

Structuur

De Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid (CSC) werd opgericht als een koepelorganisatie voor alle door de Belgische Socialistische Partij (BSP) erkende opvoedende, culturele en vormingsorganisaties, waarvan het merendeel gegroepeerd was in nationale federaties. Hoewel de aangesloten verenigingen vaak ledenorganisaties waren, wou de CSC zelf in principe geen ledenbeweging zijn, om een zo ruim mogelijk publiek aan te spreken.

De CSC was actief op landelijk, gewestelijk en plaatselijke vlak.

Op landelijk vlak werden de aangesloten federaties en verenigingen onderverdeeld in effectieve leden en geassocieerde leden. De effectieve leden waren degenen die in de Algemene Vergadering mochten zetelen, de geassocieerde leden waren alle andere door de BSP erkende culturele organisaties, plus een aantal personen die belang stellen in het doel van de CSC.

Het hoogste bestuursorgaan met beslissingsrecht van de CSC was de Algemene Vergadering, waarin enkel de effectieve leden zetelden. Ze bestond uit acht tot twaalf vertegenwoordigers van de aangesloten organisaties en federaties, de nationale en gewestelijke secretarissen van de BSP en vertegenwoordigers van de gewestelijke CSC-secretariaten.

De Algemene Vergadering koos uit haar leden een Raad van Beheer, die zich frequenter met het beleid kon bezighouden. De samenstelling van de Raad moest een afspiegeling zijn van de samenstelling van de Algemene Vergadering. Vanaf 1974 zetelden ook drie vertegenwoordigers van CSC-Vormingswerk in de Raad van Beheer.

De Raad van Beheer stelde op haar beurt een Dagelijks Bestuur van acht leden samen voor het praktische beleid van de CSC. De praktische werking van de CSC werd vooral gedragen door het Nationaal Secretariaat, waar een wisselend aantal personeelskrachten werkzaam was.

De effectieve en de geassocieerde leden vormden samen het Congres. Het Congres vormde een adviesorgaan voor de CSC en kwam tot 1989 om de twee jaar samen. Daarnaast werden er ook tal van commissies en werkgroepen opgericht die zich bezighouden met specifieke thema's uit de culturele sector. De meeste commissies en werkgroepen hielden zich bezig met beleidsvoorbereidend werk en met overleg met de kabinetten van ministeries in de culturele sector. Geregeld werden ook landelijke bijeenkomsten georganiseerd zoals studiedagen, seminaries en debatten.

De gewestelijke CSC-afdelingen vielen grotendeels samen met de Vlaamse arrondissementen. De gewestelijke besturen werden samengesteld uit afgevaardigden van de lokale CSC-afdelingen en de aangesloten culturele kringen. De gewestelijke secretariaten van de CSC bevonden zich in de arrondissementshoofdplaatsen.

De lokale werking gebeurde vooral door de aangesloten verenigingen. Tot 1974 organiseerde CSC ook zelf nog plaatselijke activiteiten zoals vormingsinitiatieven, maar na 1974 wordt die taak overgenomen door CSC-Vormingswerk.

(Roels & Besters 1971-58 ; CSC s.a.-70 ; EVI 1982-67 ; Janssens 1986-61 ; Verschaeve 1987-63 ; CSC 1997-69 ; De Moor 1998-62)

Kwantitatieve gegevens

Tot 1974 richtte de Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid (CSC) nog eigen lokale afdelingen op. In 1971 waren er al ongeveer 125 afdelingen met zo'n 375 actieve bestuursleden. Het aantal sprekers en medewerkers bedroeg ruim 200 (Roels 1971-58: 72). In 1974, toen de organisatie

van de lokale afdelingen overging in handen van CSC-Vormingswerk, waren er reeds meer dan 200 afdelingen (Janssens 1986-61: 31).

Het aantal bij de CSC aangesloten organisaties en federaties bedroeg in 1971 nog 22, terwijl dat in 1974 reeds 28 organisaties bedroeg. In 1986 steeg dat aantal nog tot 30, waarna het weer terugviel tot 27 in 1997. Meer dan de helft van de aangesloten organisaties hield zich wel op één of andere manier met vorming bezig. (Roels 1971-58: 72 ; CSC 1974-70 ; Janssens 1986-61: 35 ; CSC 1997-69: 3).

In 1986 telden alle aangesloten verenigingen een totaal van 2.138 afdelingen met alles bijeen ongeveer 800.000 leden (Janssens 1986-61: 35). In 1997 was het totaal aantal afdelingen gestegen tot 2.815, terwijl het aantal leden gedaald was tot ongeveer 300.000. De CSC beweerde wel zo'n klein miljoen mensen te bereiken. De bij de CSC aangesloten organisaties verzorgen alles bijeengeteld 14.451 vormingsuren. Daarvoor stonden 310 personeelsleden (193 vrouwen en 117 mannen) klaar: 233 educatieve medewerkers en 77 administratieve krachten. Kenmerkend is dat slechts 149 van die personeelsleden een vast statuut hadden. De overigen bestonden uit 113 Gesco's en 48 DAC'ers. De bij de CSC aangesloten organisaties waren in totaal goed voor 135 miljoen frank subsidies en 160 miljoen frank eigen middelen (CSC 1997-69: 3).